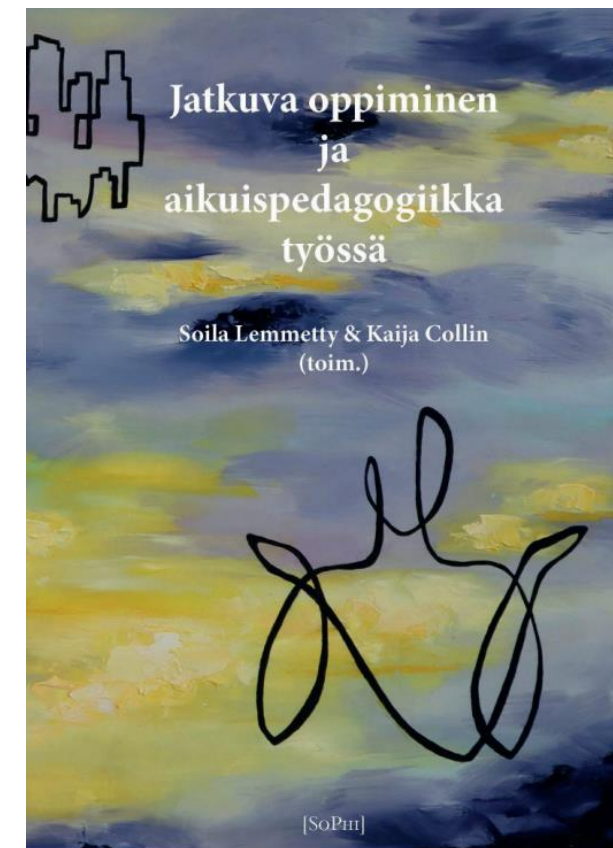

Jatkuva oppiminen ja pedagogiikka työpaikoilla

Soila Lemmetty, KT, tutkijatohtori

Itä-Suomen yliopisto, kasvatustieteiden ja psykologian osasto

soila.lemmetty@uef.fi

Lemmetty, S. & Collin, K. (2022).
Jatkuva oppiminen ja
aikuispedagogiikka työssä. Jyväskylä:
SoPhi

Saatavilla avoimesti:
<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/8>
4074

Aikuisten oppiminen - kontekstina muuttuva työelämä

- **Megatrendit** (esim. kiristynyt kilpailu, väestön ikääntyminen, ennenaikainen eläköityminen, työn teknistyminen sekä digitalisaatio, kriisit – ks. esim. Dufva ym. 2020) haastavat koko yhteiskuntaa jatkuvaan muutokseen.
  - **Työelämässä** muutos konkretisoituu mm. uudenlaisina työtehtävinä, toimintatapoina, liiketoiminta-alueina ja asiantuntijatyön lisääntymisenä
  - **Työyhteisöissä** se tarkoittaa mm. toiminnan, rakenteiden ja työn sisältöjen muutosta
  - **Yksilölle** se tarkoittaa jatkuvaa oppimista ja kehittymistä
-
- **Jatkuva oppiminen keskeistä muuttuvassa maailmassa ja työelämässä**
  - **Opetus- ja kulttuuriministeriön jatkuvan oppimisen uudistus: painotus ”aikuisväestön työuran aikaisessa oppimisessa (OKM, 2021)”**

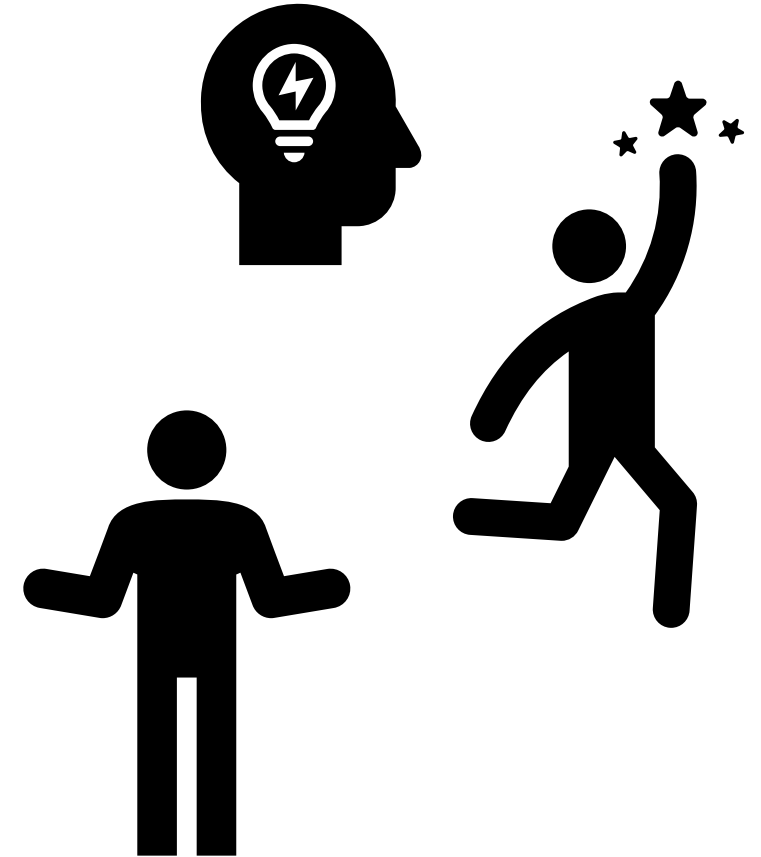
Jatkuvaan oppimiseen liittyvän keskustelun puutteet ja kritiikki

- Jatkuvan oppimisen käsitteen määrittelyn puutteellisuus
- Erot ja yhteydet elinikäisen oppimisen käsitteeseen, jolla vahvemmin humanistinen ja sivistyksellinen pohjavire (Kinnari, 2020) - jatkuvan oppimisen politiikka korostaa työelämälähtöisyyttä / työelämän tarpeita
  - Pelko oppimisen välillisten vaikutusten ja sivistysmerkityksen arvostuksen laskusta
- Keskustelu vahvasti taidoissa ja osaamisessa – oppiminen tuottaa muutakin
  - Tarve ymmärtää ja tarkastella myös oppimisen seurauksia ja merkityksiä laajasti
- Painotus koulutusjärjestelmien kehittämisessä, vaikka linjaukseen sisältyy myös työpaikoilla tapahtuva oppiminen ja oppivien työyhteisöjen kehittäminen (Valtioneuvosto., 2020)
- Monimutkaisia ongelmia ei ole mahdollista ratkaista vain sääntökirjoja lukemalla. Tarvitaan mahdollisuuksia oppia työn lomassa, arkisissa tilanteissa ja ratkoa ongelmia tilannekohtaisesti ja nopeatempoisesti.
  - edellyttää kaikilta työyhteisön jäseniltä *vastuottoa ja aktiivisuutta* – itseohjautuvaa oppimista ja oppimistaitoja, organisaatioilta uudenlaista johtamista ja oppimisen tukea.
- Mitä ”jatkuvuus” tarkoittaa työssä oppimisen näkökulmasta? Miten jatkuvaa oppimista voidaan edistää työpaikoilla?

Mitä oppiminen on?

- **Oppimisella** tarkoitetaan prosessia, jonka myötä saavutetaan muutosta (Knowles ym. 2020)
  - Yksilön oppiminen on muutosta yksilön ajattelussa tai toiminnassa (Billett 2004)
  - Yhteisön tai organisaation oppimisessa kyse on muutoksesta laajemman joukon käytännöissä, prosesseissa tai ajattelussa (Tannebaum 1997).
- **Koulutuksella** tarkoitetaan ”yhden tai useamman toimijan toteuttamaa toimintaa, jonka **tarkoituksena** on muuttaa yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen osaamista, tietoja, taitoja ja asenteita” (Knowles ym., 2020, 12)

Lähestymistapoja jatkuvan oppimisen käsitteeseen

- **1. Poliittinen lähestymistapa:**
  - Pohjautuu Opetus- ja kulttuuriministeriön jatkuvan oppimisen reformiin (2019).
  - Kohdistuu aikuisten työuran aikaiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen (Valtioneuvosto, 2020) – erityisesti työelämää varten
- **2. Kasvatustieteellinen lähestymistapa:**
  - Kasvatustieteissä (esim. Albinsson & Arnesson, 2012; Hays & Reinders, 2018) jatkuva oppiminen kohdistuu erilaisten oppimistilanteiden keskinäiseen suhteeseen: oppimisprosessi on jatkuva prosessi
  - Oppiminen jatkuu 'muodollisten' oppimistilanteiden ulkopuolella ja niiden välillä tietoa sovellettaessa ja aikaisemman ja uuden ymmärryksen yhdistyessä
- **3. Organisaatiokäytäntöjen lähestymistapa**
  - Jatkuvan oppimisen (*Continuous learning*) käsitteellä organisaatiokontekstissa tarkoitettu henkilöstön oppimisen jatkuvaa edistämistä (Tannenbaum, 1997; Prugsamatz, 2010).
  - HR- ja organisaatiokäytännöt, joiden myötä pyritään edistämään henkilöstön osaamista

Jatkuva oppiminen

- Aikuisen **työuran** aikainen oppimisprosessi, joka **jatkuu** erilaisten oppimistilanteiden välillä tarkoitustenmukaisten **organisaatiokäytäntöjen** edistämänä

Työssä oppiminen = jatkuva oppiminen?

- **Työpaikka** on merkittävä oppimisympäristö aikuiselle: työuran aikaisesta oppimisesta 80 % tapahtuu työtä tehdessä (Yeo, 2008)
- **Työssä oppiminen** = työssä tai työn vuoksi tapahtuvaa oppimista (Billett, 2004), jonka tavoitteena uusi osaaminen, asenteet, ymmärrys, taito tai toimintatapa

Formaali työssä oppiminen (esim. Dochy ym., 2022)

Selkeästi ohjattua
Ennalta asetetut oppimisvaatimukset ja tavoitteet
Tuottaa pätevyyden (tai todistuksen), esim.
koulutukset ja kurssit

Informaali työssä oppiminen (Marsik & Watkins, 1999)

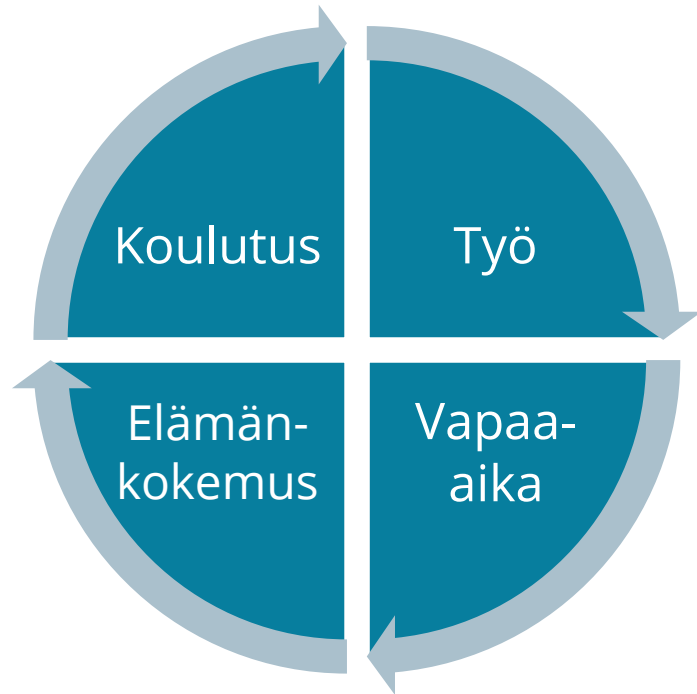
Työprosessin ominaisuuksista johdettu prosessi
Pohjautuu ongelmanratkaisuun,
itseohjautuvuuteen ja yhteistyöhön
Työtehtävien ja -tilanteiden lomassa tapahtuvaa

- **Oppimisen erottelu informaaliksi tai formaaliksi on kyseenalaistettu:** Miksi työpaikat eivät olisi "formaaleja oppimiskonteksteja" pedagogisine ominaisuuksineen?
  - Työssä oppiminen yhteisöllisenä ja yksilöllisenä (esim. Dochy ym. 2022; Lemmetty & Collin, 2020)
  - Käytäntöperustaisuus – oppiminen toteutuu työkäytäntöön / käytäntöyhteisöön osallistumisen kautta (Billett, 2008)
  - Ongelmanratkaisutilanteet, pari- ja tiimityötilanteet, asiakastilanteet ovat työn oppimistilanteita
  - Oppimisen formaalitus ja informaalitus on tilannekohtaista (esim. kahvihuonekeskustelut vs. johtamistilanteet)

Mitä on "jatkuvuus" työssä oppimisessa?

Työn vuoksi tapahtuvien oppimistilanteiden väliset suhteet

Työssä tapahtuvien oppimistilanteiden väliset suhteet

Pedagogiikka työssä – lähtökohtana ymmärrys aikuisesta oppijana

- Työpaikkapedagogiikka = ymmärrystä siitä, miten työssä opitaan ja miten oppimista tuetaan (Billett, 2002)
- Millainen on aikuinen oppija?
  - Andragogiikka (Knowles, 1975) = ”teoria aikuisten oppimisesta”.
  - Kiinnittyy kokemukselliseen ja konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen (Knowles 1975)
  - Tavoitteena erottaa aikuisten oppiminen lasten oppimisesta (Knowles 1975; Merriam & Caffarella 1999) - keskeisenä näkökulmana aikuisten *vastuu* omasta elämästään
  - Aikuisten oppiminen tavoitteellisena ja toiminnallisena prosessina, yksilön jatkuvana oman tiedon rakentamisena (Knowles et al. 1998, 2020; Kolb 1984)
  - Andragoginen malli perustuu kuuteen oletukseen aikuisista oppijoista (Knowles ym., 2020)
- **Oppija on** aktiivinen, vastuullinen ja itseohjautuva toimija prosessin eri vaiheissa

1. Need to know

2. Self-concept

3. (Life) experience

4. Readiness to learn

5. (Problem-based) Learning orientation

6. (Internal) motivation

Jatkuvan työssä oppimisen edellytyksiä

Yksilöllisiä edellytyksiä:

- Aikaisempi osaaminen ja kokemukset
- Kehityksellinen valmius
- Sosiodemografiset tekijät (kuten sukupolvet ja sukupuoli)
- Persoonalliset tekijät (esimerkiksi motivaatio ja tavoitteet)
- Toimijuus ja sitoutuneisuus
- Itseluottamus sekä elämäntilanne
- Oppimistaidot- ja metataidot: ongelmanratkaisukyky, luovuus ja organisointitaidot

Yhteisö, konteksti ja organisaatio

- Jaettu visio, strategia
- Kollegat, tiimityö ja yhteistyö eri työntekijöiden ja esimerkiksi sidosryhmien kanssa
- Dialogi, reflektointi, luottamus, mahdollisuudet osallistua, heterogeenisyys
- Organisaation rakenteet, prosessit, selkeät roolit, vastuut ja työympäristöt ja työvälineet
- Mahdollisuus päästä haastavien ja uusien työtehtävien pariin edistää oppimista työn uusiutumisen ja vaihtelevuuden myötä - rutiinitehtävät tai vähäinen vaihtuvuus työtehtävissä voivat rajoittaa oppimista.
- Johtaminen
- Tuki, olosuhteet, kulttuuri, palaute, HR-käytänteet
- Valmentajat, fasilitaattorit ja roolimallit

Lemmetty, S., Jaakkola, M. & Collin, K. (2022). Jatkuva työssä oppiminen – lähtökohtia, edellytyksiä ja seurauksia. Teoksessa Lemmetty, S. & Collin, K. (toim.) Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka työssä.

Työpaikoilla hyväksi havaittuja pedagogisia käytäntöjä

- **Tiimityö**
  - Asiantuntijafoorumit
  - Moniammatilliset tai moniasiantuntijuuteen perustuvat tiimit
  - Verkosto- ja työparityöskentely
- **Keskustelu**
  - Dialogit
  - Kehitys- ja osaamiskeskustelut
  - Sparrauskeskustelut ja palautekeskustelut
  - Kokoukset
- **Tapahtumat**
  - Innovaatio- tai oppimisiltapäivät
  - Sisäiset koulutukset, konferenssit ja seminaarit
- **Valmentaminen**
  - Mentorointi
  - Mestari-kisällitoiminta
  - Perehdytys
  - Ryhmävalmennukset
  - Vertailu ja varjostaminen
- **Muita**
  - Mallintaminen ja dokumentointi
  - oppimateriaaleihin tutustuminen
  - Roolivaihdokset
  - Tietoiskut
  - Tilamuutokset
  - Työkierto tai ura-/projektikierto

(Collin, K., Lemmetty, S., Jaakkola, M. & Keronen, S. 2023. Lähijohtaminen kestävän oppimisen edistäjänä työelämässä. Tutkimushankkeen raportti. Saatavilla: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/85011>)

Johtaminen keskeinen osa työpaikkapedagogiikkaa

- Oppimisen ja osallistumisen johtaminen kiinnittyy laajempaan keskusteluun johtamisparadigman muutoksesta:
  - Perinteisestä mekanistisesta valvontaan perustuvasta johtamisesta kohti voimaannuttamisen ja valmentamisen tärkeyttä ja humanistiseen ihmiskäsitykseen pohjautuvaa johtamista (Viitala & Jylhä, 2019)
  - Organisaatioissa tärkeää sitouttaa henkilöstö yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen ja kehittämään toimintaa jatkuvasti yhdessä -> johtajuus toteutuu vuorovaikutuksessa ja jaettuna
- Osaamisen johtamisesta oppimisen johtamiseen
  - Yksittäisten strategioista kumpuavien osaamisten määrittelystä, kartoittamisesta ja tavoittelusta siirtyminen kokonaisvaltaisempaan ymmärrykseen oppimisen jatkuvuudesta työn arjessa ja sen mahdollistamisesta osana työtehtäviä
- Tiedostetut roolit ja rakenteet - johtamisen merkitys oppimiselle kaikilla johtamistasoilla
  - Ylin johto: strategian ja vision luominen, avoin viestintä, mielekkäät tehtävät, resurssit
  - HR: työssä oppimista tukevat käytännöt (rekrytointi, työsuunnittelu, koulutussuunnittelu, palkitseminen, työnkierto)
  - Lähijohtajat: valmentaminen, kokeiluiden salliminen palaute, arjen tuki, luottamuksellisen kulttuurin rakentaminen, tavoitteiden ja vision viestiminen ja oppimista tukevien rakenteiden luominen
  - Muu henkilöstö / kollegat: yhteistyö henkilöstön kesken ja sidosryhmien kanssa oman oppimisen ymmärtäminen ja tuen hyödyntäminen

Esihenkilö oppimisen johtajana – Case “JoKo”

- Tavoitteena tehdä näkyväksi esihenkilöiden erilaisia käsityksiä oppimisen johtamisesta ja siten tuottaa ymmärrystä käytännöistä, joiden myötä esihenkilöt voivat arjessaan ja työssään tukea omaan tiimiin tai yhteisöön kuuluvien työssä tapahtuvaa oppimista.
- Tutkimuskysymyksenä “Miten esihenkilötyössä toimivat kuvaavat oppimisen johtamista”?
- Aineisto: 26 oppimispäiväkirjaa sairaalassa, poliisissa ja IT-organisaatioissa toimivilta esihenkilöiltä
- Fenomenografinen analyysi oppimisen johtamisen käsityksistä (Kettunen & Tynjälä, 2016)
- Lähde: Keronen, S., Lemmetty, S. & Collin, K. (2022). “Kun motivaatio oppimiseen on kohdallaan, niin voidaan oppimispolulla ohjata eteenpäin” – Käsityksiä oppimisen johtamisesta esihenkilötyössä. Teoksessa Lemmetty, S. & Collin K. (toim.) Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka työssä.

Esihenkilö oppimisen johtajana – Case "JoKo"

- **Lähijohtajan rooli työssä oppimisen tukemisessa ensiarvoinen**
  - Organisaation strategian ja yksilön motivaation yhteydet ja niiden ymmärtäminen ensisijaista
  - yksilöllisestä tuesta yhteisölliseen
  - Käskyttävästä johtamisesta siirtyminen valmentavaan, oppijaa ohjaavaan johtamistapaan
  - Tarkoituksena tehdä arjen "oppimisprosessista vähemmän vaikea" – purkaa esteitä ja luoda raameja

Jatkuvan työssä oppimisen seurauksia

Yksilö

Osaamisen ja taitojen kehittyminen
Työspesifit ja yleiset tuotokset
Oppijan kokemukset liittyen itseensä oppijana, hyvinvointiin työssä sekä työllistymiseen
Positiivinen asenne, motivaatio ja sitoutuminen
Kuormittavuus ja hyvinvoinnin haasteet
ei-toivotut opitut, väärin opitut käytännöt ja toimintatavat

Organisaatio

Organisaation kehittyminen
Tehokkuus ja muutos- ja kilpailukyky
Kestävä liiketoiminta
Parantunut työtyytyväisyys ja vähentynyt työpaikanvaihtohalukkuus → kuitenkin hyvinvoinnin ja oppimisen yhteydestä ristiriitaista tietoa
Ei-toivotut tai väärin opitut käytänteet ja niihin sosiaalistuminen yhteisössä
Tiedon ja osaamisen sovellettavuus keskeistä

Yhteiskunta

Aikuisten osaamisen ylläpito ja kehittyminen → työllistyminen

- Taloudelliset näkökulmat ja kilpailukyky
- Koulutuksen ja työelämän vuoropuhelu tarpeellista

Kuitenkin myös oppimisen itseisarvo, arvokkaan elämän rakentaminen ja ihmisenä kasvu

Organisaatioiden sosiaalinen ja ympäristöllinen kestävyys

→ Lemmetty, S., Jaakkola, M. & Collin, K. (2022). Jatkuva työssä oppiminen – lähtökohtia, edellytyksiä ja seurauksia. Teoksessa Lemmetty, S. & Collin, K. (toim.) Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka työssä.

Lopuksi

- Organisaatioissa ja yhteiskunnassa tärkeää lisätä ymmärrystä oppimisesta prosessina, jota voidaan edistää monenlaisissa työelämän, koulutuksen ja muun elämän konteksteissa, sen sijaan, että se yhdistetään yksinomaan kouluttautumiseen
- Yksittäisten osaamisten ja kykyjen tarkastelun ohella oppimisen kokonaisvaltaisempi ymmärtäminen monipuolisesti inhimillistä ja sosiaalista pääomaa lisäävänä ilmiönä on tärkeää
- Osaamisten jaottelusta kohti monipuolisempaa oppimisen, opitun soveltamisen, jakamisen ja reflektoinnin edistämistä
- Oppiminen voi olla uuvuttavaa ja kuormittavaa, mutta oikeanlaisilla ja oppimisen tavoitteen kannalta tarkoituksenmukaisilla oppimismenetelmillä ja resursseilla tuotettuna se voi edistää työtyytyväisyyttä ja hyvinvointia
  - Moniasiantuntijuuteen perustuva tiimirakenne ja roolit voivat keventää oppimistaakkaa
  - Dialogiin perustuva yhteistyö henkilöstön kesken ja sidosryhmien kanssa mahdollistaa osaamisen jakamisen
  - Turvallinen ja avoin kulttuuri sallii luovat kokeilut ja virheistä oppimisen
  - Organisaation selkeä tavoite, visio ja rooli antavat suunnan oppimiselle
  - Oppivien tiimien tukeminen, kulttuurin rakentaminen sekä tavoitteiden ja vision aktiivinen viestintä tulisi olla valmentavan johtamisen ja esihenkilötyön keskiössä

Lähteet

- Albinsson, Gunilla & Arnesson, Kerstin (2012) Team learning activities: Reciprocal learning through the development of a mediating tool for sustainable learning. *The Learning Organization* 19 (6), 456–468.
- Billett, S. (2020). *Learning in the workplace: Strategies for effective practice*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003116318>
- Billett, S. (2004). Learning through work: Workplace participatory practices. In H. Rainbird, A. Fuller, and A. Munro (Eds.), *Workplace learning in context*. (pp. 109-125). London: Routledge.
- Billett, S. (2008). Learning throughout working life: A relational interdependence between social and individual agency. *British Journal of Education Studies*, 55(1), 39-58. doi.org/10.1111/j.1467-8527.2007.00394.x
- Collin, K., Lemmetty, S., Jaakkola, M. & Keronen, S. (2023). Lähijohtaminen kestäväen oppimisen edistäjänä työelämässä. Tutkimushankkeen loppuraportti. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Dochy, F., Gijbels, D., Segers, M. & Van den Bossche, P. (2022). *Theories of workplace learning in changing times*. Second edition. Routledge
- Dufva, M. (2020). Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Sitra.
- Hays, J., & Reinders, H. (2020). Sustainable learning and education: A curriculum for the future. *International Review of Education*, 66, 29–45
- Keronen, S., Lemmetty, S. & Collin, K. (2022). ”Kun motivaatio oppimiseen on kohdallaan, niin voidaan oppimispolulla ohjata eteenpäin” – Käsitteitä oppimisen johtamisesta esihenkilötyössä. Teoksessa Lemmetty, S. & Collin K. (toim.) *Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka työssä*.
- Kinnari, Heikki (2020) *Elinikäinen oppiminen ihmistä määrittämässä. Genealoginen analyysi EU:n, OECD:n ja UNESCO:n politiikasta*. Akateeminen väitöskirja. Turku: Turun yliopisto.
- Knowles, M., Holton, E. F., Swanson, R. A. & Robinson, P. (2020). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development*. London: Routledge.

Lähteet

- Lemmetty, S. & Collin, K. (2020). Throwaway knowledge, useful skills or a source for wellbeing? Outlining sustainability of workplace learning situations. *International Journal of Lifelong Education* 39(5-6), 478 – 494. <https://doi.org/10.1080/02601370.2020.1804004>
- Lemmetty, S., Jaakkola, M. & Collin, K. (2022). Jatkuva työssä oppiminen – lähtökohtia, edellytyksiä ja seurauksia. Teoksessa Lemmetty, S. & Collin, K. (toim.) *Jatkuva oppiminen ja aikuispedagogiikka työssä*
- Marsick, V.J., Volpe, M. & Watkins, K.E. (1999). Theory and Practice of Informal Learning in the Knowledge Era. *Advances in Developing Human Resources* 1(3), 80-95.
- Mezirow, J. (2000). Learning to Think like an Adult. Core Concepts of Transformation Theory. In J. Mezirow, & Associates (toim.), *Learning as Transformation. Critical Perspectives on a Theory in Progress* (pp. 3-33). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- OKM. (2021). *Jatkuva oppiminen*. Saatavilla: <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>
- Prugsamatz, Raphaella (2010) Factors that influence organization learning sustainability in non-profit organizations. *The Learning Organization* 17 (3), 243–267.
- Tannenbaum, S.I. (1997), Enhancing continuous learning: Diagnostic findings from multiple companies. *Human Resource Management* 36, 437-452. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-050X\(199724\)36:4<437::AID-HRM7>3.0.CO;2-W](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-050X(199724)36:4<437::AID-HRM7>3.0.CO;2-W)
- Valtioneuvosto. (2020). Osaaminen turvaa tulevaisuuden: Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset. Valtioneuvoston julkaisu 2020:38. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-610-5>
- Viitala, Riitta & Jylhä, Eila (2019) *Johtaminen: Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit*. Edita
- Yeo, Roland, K. (2008) How does learning (not) take place in problem-based learning activities in workplace contexts. *Human Resource Development International* 11 (3), 317–330. doi.org/10.1080/13678860802102609